

Andragogi

Rahastus vai kehitys?

Valtion tarkastusviranomaisen totesi laman keskellä, että työvoimapolitiittinen koulutus ei ole täyttänyt tarkoitustaan. Se ei ollut parantanut työllisyyttä.

Aikanaan, en muista enää kuinka kauan sitten, keskusteltiin aikuiskoulutuksen ja aikuiskouluttajan työn etiikasta. Silloin puhuttiin aidosta ja rehellisestä suhteesta ihmiseen sekä hänen elämänpiiriinsä. Aikuiskouluttajan ihanteena nähtiin ihmistä kunnioittava persoona, joka tietoisesti ottaa huomioon yhteiskunnan ja työelämän kehityksen asettamat haasteet. Millaiselta tällainen valveutunut aikuiskouluttaja ja hänen organisaationsa näyttävät tänä päivänä?

Viime vuosina rahaa aikuiskoulutukseen on ollut runsaasti tarjolla. Tarjouspyynnöt liikkuvat liukkaasti koulutusta järjestäville tahoille. Tarjousta odotetaan jo samalla viikolla tai viimeistään seuraavalla. Tarjoukset tulevat - osa jo aikaisemmin kokeiltujen pohjalta - osa muutamassa tunnissa kokoon kyhättyjä. Virkamiehen pöydällä on sekalainen kasa tarjouksia, joiden ylivoimaisesti kiinnostavin piirre on vaihtelevankokoinen markkamäärä viimeisellä rivillä. Virkamies näkee pääasialliseksi tehtäväkseen rahan jakamisen - ja sovittujen tulostavoitteidensa mukaisesti hän myös toimii. Hänellä ei ole omaa historiaa aikuiskouluttajana, eikä varmaan tulevaisuuttakaan. Tärkeintä on, että pyörät pyörivät ja näkyvää jälkeä syntyy.

Millainen tarjous sitten hyväksytään? Kokemuksen perusteella näyttää siltä, että olemassa olevien luotto-organisaatioiden kanssa syntyy yhteinen konsensus siitä, että koulutuspaikat täytetään - eikä pulinoita tule. Itse asiassa kaikilla arvonsa tuntevilla koulutusorganisaatioilla on oma suhdeverkostonsa, johon virkamieskin kuuluu. Usein jo lähetettäessä tarjouspyyntöjä on olemassa valistuneita aavistuksia siitä, mikä tarjous tullaan hyväksymään. Asiat lienevät usein valmiiksi sovittuja, ja helpointa kaikille on sopimusten noudattaminen.

Näyttää myös siltä, että koulutusorganisaatiot ovat tehostaneet toimintaansa ryhtymällä varastoimaan eräänlaisia vakio- tai kestopaketteja. Niitä on näppärää käyttää joustavasti mitä erilaisimpiin tarkoituksiin. Kun kurssi saadaan myytyä, kerätään vain kasa valmiita moduuleja pakettiin, hankitaan kouluttajat, joista ei nykyaikana totisesti ole pulaa, ja myydään koulutus. Tärkeintä on, että paketti näyttää ulospäin kauniilta tai ainakin erilaiselta kuin muiden paketit. Sillä, mitä paketti pitää sisällään, ei ole niin vähä. Ja silloin kun sisältö selviää, koulutus onkin jo vanhanaikaista ja uudet entistäkin ehommat paketit ovat myynnissä.

Näkykö opiskelijakeskeisyys muutoinkin kuin juhlapuheissa ja monivärisissä esitteissä? Aikuisopiskelijoiden intressit tai muuttuvan työelämän vaatimukset eivät useinkaan löydä tietään koulutukseen kuin vahingossa. Koulutuksen arviointikin kohdistuu pääasiassa koulutustilaisuuden puitteisiin sekä paikalla olleiden kouluttajien ammattitaitoon. Näin tavallisimmin saadaan myönteistä palautetta, joka tulkitaan myönteiseksi arvioksi myös koulutuksen laadusta ja merkittävyydestä. Itse asiassa nykyään perinteistä 'happy sheet'iä saatetaan jo useassa paikassa pitää laatujärjestelmän merkittävänä elementtinä.

Monelle aikuiskouluttajalle koulutustilaisuus on yksinkertaisesti keikka. Se hoidetaan kouluttajarutiinilla, jota leimaa standardisoidun hallinnan lisäksi aimo annos sosiaalitekniistä taitavuutta ja taito terävöittää sanansäilyä näyttävillä kalvopaketeilla sekä kirjallisilla oppimateriaaleilla. Näyttää siltä, että keikkojen hoitamisessa tärkeimmäksi on muodostumassa pakettiin kuuluvien sisältökohtien hallinnan ohella

hurmosmaisen tunnelman luominen. Onneksi käytännössä käy lähes aina niin, että kurssihurmos purkautuu turvallisesti kurssilaskun saapumiseen mennessä.

Oma tapansa tulla aikuiskoulutuksen markkinoille on iskeä kiinni ajassa liikkuviin muotiteemoihin ja verkostoitua julkkisten kanssa. Muotiaalloilla ratsastaminen vaatii koulutusorganisaatiolta nopeaa reaktiokykyä ja taitavuutta. Voi olla, että jäykempien koulutusorganisaatioiden tarjonta ei tempaudu mukaan tämän laatuiseen dynaamiseen sykkeeseen, mutta onneksi joustaviakin koulutuksen tarjoajia tuntuu löytyvän.

Onko sitten etiikkaa enää löydettävissä aikuiskouluttajan työstä? Eikö meidän olisi taas aika ryhtyä vakavasti katselemaan ympärillemme ja kysyä, mitä itse asiassa olemme tekemässä ja miksi?

Eräänlaisena välitilinpäätöksenä voimmekin kuitenkin olla tyytyväisiä samaan seikkaan kuin valtion tarkastusviranomaisenkin: aikuiskoulutuksen keinoin on kyetty edes kohentamaan työttömien itsetuntoa.